

Ministerstwo Zdrowia

Departament
Lecznictwa

DLT.055.2.2024.AS
Warszawa, 07 maja 2024

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję w sprawie zmiany posiłku regeneracyjnego dla krwiodawców, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 4 ustawy o publicznej służbie krwi¹ Zasłużonemu Honorowemu Dawcy Krwi i Honorowemu Dawcy Krwi przysługuje posiłek regeneracyjny, który wydawany jest bezpośrednio po oddaniu krwi.

Ad. 1 Zdrowy styl życia.

W związku z rosnącą świadomością krwiodawców w zakresie zdrowego żywienia do współpracy podczas centralnego postępowania przetargowego o udzielenie zamówienia publicznego na dostawcę czekolad, w ramach przygotowania dokumentacji przetargowej, został zaproszony ekspert z zakresu żywienia z Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Instytutu Badawczego. Powyższa współpraca zaowocowała wypracowaniem optymalnego i zalecanego składu czekolad. Wykluczono substancje, które mogą być uznawane za potencjalnie szkodliwe, np. olej palmowy, kokosowy, shea czy sal. Co ważne, skład czekolad nie zawiera również syropu glukozowo-fruktozowego, syropu fruktozowego oraz substancji słodzących, przy czym jednocześnie czekolada dostarcza także składniki mineralne – głównie magnez, miedź, potas, żelazo. Obecnie, mając na względzie trwające czynności związane z zawarciem przez Regionalne Centra Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa umów na sukcesywną dostawę pakietów czekolad dla zrównoważenia wysiłku energetycznego Honorowych Dawców Krwi, Centra podejmują indywidualne działania, aby zapewnić ciągłość w przekazywaniu krwiodawcom posiłku regeneracyjnego. Wybór dokonywany jest na podstawie dostępności produktów z jednoczesnym uwzględnieniem ich kaloryczności.

Ad. 2 Brak motywacji do spożycia czekolady.

Każdego roku w Polsce krew i jej składniki oddaje ok. 600 tys. osób. Przy tak licznej grupie odbiorców oczekiwania są bardzo różnorodne – część osób zwraca uwagę na aspekty

¹Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 roku o publicznej służbie krwi (Dz. U. 2024 r. poz. 281).

prozdrowotne, część kieruje się walorami smakowymi, a inna grupa oczekuje zupełnie odmiennego produktu. W czekoladach wydawanych krwiodawcom w ramach przysługującego posiłku regeneracyjnego ograniczono tłuszcze oraz cukry proste, dlatego też czekolady te nie należą do kategorii produktów dostępnych w sprzedaży na wolnym rynku.

Ad. 3 Potrzeba zachęty do spożycia posiłku.

Celem przysługującego krwiodawcy posiłku regeneracyjnego jest przede wszystkim zrekompensowanie wydatku energetycznego związanego z donacją krwi. Wymaga to zatem przekazania Honorowemu Dawcy Krwi posiłku o skonkretyzowanej kaloryczności – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie wartości kalorycznej posiłku regeneracyjnego przysługującego dawcy krwi² wartość kaloryczną posiłku określono na 4500 kcal. Wskazać przy tym należy, że wartość energetyczna posiłku nie odpowiada bezpośrednio wartości kalorycznej oddanej krwi. Wartość energetyczna wyrażana w kilokaloriach (kcal) i kilodżulach (kJ) oznacza bowiem ilość energii w danym produkcie, jaką organizm może przyswoić przez trawienie. Sytuacja taka nie występuje w przypadku krwi ludzkiej oddawanej do celów klinicznych.

Ad. 4 Promocja zdrowych nawyków żywieniowych.

Mając na względzie rolę zdrowego odżywiania dokonano istotnych zmian w kwestii jakości wydawanego posiłku regeneracyjnego. W tym miejscu wskazać należy, że na przestrzeni lat centra krwiodawstwa i krwiolecznictwa wydawały różnorodny posiłek regeneracyjny z decydującym udziałem tabletek czekolady, ale również batoników, soków, etc. Czekolady różniły się między sobą pod względem odżywczym. Prowadziło to do istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi centrami krwiodawstwa i krwiolecznictwa.

Ad. 5 Piramida zdrowego żywienia.

Piramida żywieniowa jest graficzną interpretacją zasad zdrowego odżywiania, przy czym każdy segment piramidy zawiera odpowiednie proporcje produktów niezbędnych w codziennej diecie. W celu zbilansowanej diety powinno się codziennie spożywać produkty z każdej grupy uwzględnionej w piramidzie zdrowego żywienia. Posiłek regeneracyjny jest wydawany krwiodawcom w ściśle określonym celu, o czym już wspomiano – jako rekompensata wydatku energetycznego związanego z donacją.

Ad. 6 Lepsze dostosowanie do potrzeb krwiodawców.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wartości kalorycznej posiłku regeneracyjnego przysługującego dawcy krwi, jak już wskazywano powyżej, określa wartość kaloryczną tego posiłku, która wynosi 4 500 kcal (18 840 kJ). Wymaga to zatem przekazania Honorowemu Dawcy Krwi posiłku o skonkretyzowanej kaloryczności. Posiłek regeneracyjny wydawany w postaci czekolad, zakupionych w ramach centralnego postępowania, ma na celu zaoferowanie dawcy wyższej wartości odżywczej, a tym samym lepszej pod względem jakościowym i zdrowotnym, jak również wystandaryzowanie w całej Polsce wydawanej wartości kalorycznej w ramach zrównoważenia wysiłku energetycznego.

Ad. 7 Poprawa wizerunku krwiodawstwa.

² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 listopada 2004 r. w sprawie wartości kalorycznej posiłku regeneracyjnego przysługującego dawcy krwi (Dz. U. z 2004 r. nr 261, poz. 2602).

W wyniku ankiety przeprowadzonej na grupie 2500 dawców krwi, na potrzeby publikacji „Jakość zarządzania w centrach krwiodawstwa i krwiolecznictwa w Polsce”³, respondenci odnieśli się do posiłku regeneracyjnego, jako zachęty do oddawania krwi. Wyniki przeprowadzonego badania jednoznacznie wskazują, że dla blisko 40% ankietowanych czekolady stanowią zachętę do oddawania krwi. Jeden z rozdziałów wspomnianej powyżej publikacji odnosi się do roli żywienia w utrzymaniu dobrego zdrowia dawców krwi. Niezależnie od powyższego dobro krwiodawców jest bardzo ważne, dlatego też publiczna służba krwi w swoich działaniach skupia się z jednej strony na promocji honorowego krwiodawstwa i zachęceniu jak największej liczby osób do przystąpienia do grona honorowych dawców krwi, z drugiej zaś na zwróceniu uwagi społeczeństwa jak ważną i odpowiedzialną rolę pełnią honorowi dawcy krwi w systemie lecznictwa.

Ad. 8 Urozmaicenie opcji posiłków:

Zgodnie z zapisami ww. rozporządzenia została określona wartość kaloryczna posiłku regeneracyjnego, która wynosi 4 500 kcal (18 840 kJ), przy czym w ww. rozporządzeniu nie został określony skład ani forma posiłku. W bieżącym roku dwa Centra podjęły indywidualną decyzję o zróżnicowaniu wydawanego posiłku regeneracyjnego dla krwiodawców. Dawcy, który oddał krew lub jej składniki przysługiwała możliwość wyboru posiłku regeneracyjnego spośród pakietu 9 czekolad lub dwóch majonezów i dwóch chałw. Centra nie odnotowały dotychczas uwag od dawców krwi w zakresie wydawanego posiłku regeneracyjnego.

Ad. 9 Wsparcie zdrowego stylu życia:

Działania prowadzone w ramach publicznej służby krwi skupiają się na zachęcaniu do zdrowego odżywiania i dbałości o aktywność ruchową. Dostrzegając trend w zakresie wpływu i znaczenia aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania na całokształt zdrowotny, publiczna służba krwi odpowiada na potrzeby i zainteresowanie społeczeństwa w tym zakresie. Działania realizowane na szczeblu ogólnopolskim oraz regionalnym (np. eventy biegowe, aktywności sportowe) wpisują się w nurt promocji honorowego krwiodawstwa przez połączenie go ze zdrowym sposobem odżywiania i z aktywnością fizyczną.

Ad. 10 Ochrona zdrowia publicznego.

Poza zmianami jakościowymi dokonanymi w posiłku regeneracyjnym realizowany jest także program polityki zdrowotnej pn. „Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej w krew i jej składniki na lata 2021-2026”, w którym jednym z celów szczegółowych jest „zwiększenie świadomości zdrowego odżywiania wśród krwiodawców”. W ramach szczegółowych działań ogólnopolskiej kampanii społecznej na lata 2021-2026 opracowane zostały działania edukacyjne i promocyjne z zakresu honorowego krwiodawstwa i promocji zdrowego sposobu odżywiania, wypracowania nawyków zdrowego odżywiania i stosowania produktów bogatych w witaminy i żelazo, m.in.: plakat, ulotka, broszura, prezentacje multimedialne, grafiki edukacyjne, infografiki edukacyjne, krzyżówki, quizy edukacyjne, spot planszowy. Niezależnie od powyższego w ramach działań w social mediach, tj. na profilu ogólnopolskiej kampanii społecznej „Twoja krew, moje życie”, temat ten jest podejmowany w prowadzonej komunikacji, aby zapewnić różnorodność poruszanych zagadnień i utrzymać zainteresowanie użytkowników. W ramach publikowanych postów już poruszano i nadal będzie się poruszać zagadnienia z zakresu zdrowego odżywiania czy diety krwiodawcy, takie jak:

³ Realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Osi Priorytetowej V Wsparcie dla obszaru zdrowia Działanie 5.2 Działania pro-jakościowe i rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych” (POWER).

- produkty polecane przed oddaniem krwi,
- suplementy diety i ich wpływ na krwiodawstwo,
- oddawanie krwi a wegetarianizm,
- witaminy: C, B6, B12, E w diecie krwiodawcy,
- dieta dla krwiodawcy – uwzględnienie buraka, marchwi, produktów bogatych w żelazo,
- produkty wspomagające odporność.

Ad. 11 Wzorzec dla innych programów zdrowotnych.

Kwestia ujednoczenia posiłku regeneracyjnego z zachowaniem najwyższych standardów odżywczych i smakowych, przy jednoczesnym uwzględnieniu wartości kalorycznej posiłku, tj. 4 500 kcal (18 840 kJ), była i jest przedmiotem ciągłych zmian, które uwzględniają oczekiwania krwiodawców oraz obowiązujące prawodawstwo.

Ad. 12 Głos społeczności krwiodawców.

Mając na uwadze opinię honorowych dawców krwi oraz środowisk działających na rzecz honorowego krwiodawstwa w dniu 23 marca 2023 r. odbyła się dyskusja na temat posiłku regeneracyjnego wydawanego honorowym dawcom krwi. W dyskusji wzięli udział: ekspert w zakresie żywienia, Honorowi Dawcy Krwi, którzy zgłaszali formalne uwagi do posiłku regeneracyjnego oraz przedstawiciele różnych grup działających w obszarze honorowego krwiodawstwa, tj.:

1. Polskiego Czerwony Krzyża,
2. Stowarzyszeń Honorowych Dawców Krwi,
3. Regionalnych Centrów Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa.

Celem ww. dyskusji było poznanie opinii i oczekiwań krwiodawców, przedstawicieli Honorowych Dawców Krwi, instytucji działających na rzecz krwiodawstwa w zakresie wydawanego posiłku regeneracyjnego (czekolad) z uwzględnieniem aspektów zdrowego odżywiania.

Z wyrazami szacunku

Michał Dzięgielewski
Dyrektor
/dokument podpisany elektronicznie/